

“La Xina encara és lluny d'allò que n'espera occident”

Jacques Herzog (Basilea, 1950) és l'arquitecte que va dissenyar l'estadi olímpic de Pequín, l'anomenat 'Niu d'ocell'. En aquesta entrevista, el creador de l'edifici Fòrum de Barcelona defensa la seva decisió d'acceptar de treballar a la Xina, un país criticat per la manca de respecte als drets humans.

Els Jocs Olímpics de Pequín han estat únics, precisament perquè han tingut lloc en un país governat per un règim polèmic, la Xina. És evident que la construcció de l'estadi olímpic ha posat l'arquitecte responsable en la primera línia de l'actualitat. Aquesta fou una raó de pes per deixar de banda qualsevol reserva de tipus moral?

—Només un idiota hauria dit que no. Hi ha arquitectes que ara asseguren que mai no s'han plantejat de treballar a la Xina. Això és una posició ingènua i arrogant alhora, que mostra una manca de coneixement i de respecte per la formidable aportació cultural que aquest país ha generat al llarg dels darrers 5.000 anys i que encara aporta avui dia.

—No creieu que aquest és un punt de vista excessivament positiu, sobretot tenint en compte les turbulències polítiques recents? Alguns dels vostres companys de professió no són pas tan indulgents.

—Els darrers anys hem contemplat l'emergència d'una nova generació d'artistes, arquitectes i intel·lectuals, que tenen l'habilitat de canviar la societat. Donar forma a aquesta nova era és molt més interessant i probablement més moral que no pas prendre part en un boicot des de casa. No em refereixo només als arquitectes, sinó als artistes en general. Steven Spielberg va acceptar inicialment de ser l'assessor artístic de la cerimònia d'inauguració, i després, al

darrer moment, va renunciar-hi perquè no li agradava el règim...

—Ho va fer al febrer d'enguany...

—Això fa tuf de propaganda barata; primer va acceptar de col·laborar en un esdeveniment d'aquesta magnitud i després hi va renunciar per raons polítiques que eren previsible. La Xina no ha esdevingut menys democràtica, ni respecta els drets humans menys que no ho feia abans. La Xina encara és lluny d'allò que occident n'espera, però la presència d'una nova classe intel·lectual és un signe esperançador de canvi.

—Voleu dir? Deixant de banda el conflicte del Tibet, els crítics amb el règim encara són perseguits com en el passat, sota l'aparença d'una suposada liberalització.

—Des de la nostra perspectiva, la societat ha esdevingut més lliure i més diversa. Però molts refusen de veure-ho així, perquè ho mesuren tot en relació amb el nostre concepte de democràcia, que és excepcional, especialment a Europa. El punt més interessant de l'arquitectura és que existeix, de forma molt concreta, i esdevé part de la història de la societat i pot ajudar a donar-li forma. Vist d'aquesta manera, renúncies i boicots són contribucions menys creïbles.

—Una contribució política sòlida podria haver consistit a acceptar l'encàrrec i dir: d'acord, construïrem la infraestructura contemporània més important del país, però, en canvi d'això, demanem que els treballadors

immigrants cobrin quatre vegades el que s'ha estipulat?

—Aquest projecte ha significat una gran batallà, amb nombrosos impondrables. Això que nosaltres anomenem *diàleg*, allà no és cosa habitual. Les qüestions que més ens van preocupar van ser algunes com la llei de drets d'autor, les qüestions més elementals de respecte mutu i, naturalment, assegurar-nos que tot fos construït tal com havia estat dissenyat.

—De tota manera, cobrir tot l'estadi va ser descartat, per raons de pressupost.

—Sempre hi ha canvis durant el procés. La qüestió de la cobertura ens venia. El fet que la resta del concepte original fos executat sembla gairebé un miracle.

—I els treballadors immigrants?

—Ningú no aprova les condicions miserables sota les quals treballa la gent allà. No és només els treballadors immigrants, sinó el sistema empresarial xinès sencer, que produeix pantalons, camises i joguines per a tot el món, que treballa sota aquestes condicions. No és a les nostres mans de canviar les condicions dels treballadors immigrants, no és la nostra responsabilitat. No hi tenim res a fer, en l'edifici en construcció, ni a la Xina ni enlloc del món. L'arquitecte és cada vegada menys benvingut a les construccions, perquè intenta interferir i canviar coses.

—Perdoneu, però la vostra empresa és la més sol·licitada del món. És difícil de creure que sou incapaços d'exercir cap mena d'influència.

—Sempre podem tenir una conversa amistosa amb el responsable de la construcció, però les coses han canviat. Treballem en un món que, paradoxalment, sovint està en desacord amb l'arquitectura. Per una banda, l'arquitecte és molt respectat, i l'arquitectura té la capacitat d'aportar canvis socials radicals. Per una altra, la influència de l'arquitecte en el procés de construcció va disminuint ràpidament.

—Però no hauríeu protestat si el vostre disseny hagués estat modificat estèticament?

—Bé, aquest és un aspecte en què la gent encara ens escolta, si és que ens escolta. Els arquitectes, especialment els pocs que fan projectes de la magnitud de l'estadi olímpic, són destacats. Però

van perdent influència en el dia a dia del procés de construcció. Poques vegades podem compensar aquesta pèrdua en unes altres àrees, excepte potser de l'urbanisme, on encara tenim un marge de llibertat.

—Hi ha cap país pel qual no treballaríeu sota cap circumstància?

—Això és fàcil de respondre. Naturalment, mai no treballaria a Corea del Nord. Abans d'acceptar un projecte ens demanem a nosaltres mateixos si hi podem aconseguir res que vagi més enllà de l'àmbit comercial. La nostra força és dissenyar edificis que generin contradiccions. No volem prendre part en projectes que serveixin només per a un sol ús, per a una sola forma d'interpretació, potser fins i tot una única interpretació ideològica. Ningú a Pequín no ens va demanar de projectar un edifici ideològic.

—Heu treballat arreu del món, i heu estat capaç de crear estructures espectaculars. Ja ho heu aconseguit tot?

—No, però els dos darrers anys Pierre de Meuron i jo hem donat més i més importància a una qüestió: com treballem avui dia i com voldrem i serem capaços de fer-ho d'ací a deu anys o vint? Com tindrem en compte els joves arquitectes? Com adaptarem la nostra manera d'organitzar-nos a aquests canvis?

—Que suggeriu una retirada? Això seria molt dur per al món de l'arquitectura.

—La majoria de nosaltres volem remoure'ns a nosaltres mateixos i a la gent amb aquesta mena de qüestions.

—Com serà l'empresa Herzog i de Meuron el 2030?

—En Pierre i jo volem continuar involucrats en aquest projecte quan ja siguem vells. Però això només pot passar si l'empresa és capaç de funcionar bé sense nosaltres. Això vol dir que gent jove d'arreu del món treballi per a nosaltres a qualsevol part del món. La cooperació entre diverses generacions

podria ser fins i tot un model per a la societat.

—Penseu en termes històrics. Teniu molta seguretat en vós mateix.

—No pas quan em refereixo a la nostra feina. Nosaltres no pensem en termes històrics, sinó contemporanis. Com canvia l'arquitectura, la ciutat i el paisatge avui dia? Això afecta les nostres vides directament i tota aquella gent que fa ús dels nostres edificis. Tothom sap com funciona l'arquitectura contemporània i com és acceptada. Això també és una font constant d'incertesa per a nosaltres, cosa que fa que l'èxit d'un edifici com el *Niu d'ocell* de Pequín sigui més increïble. La gent l'ha acceptat amb una alegria increïble. Ningú no pot imposar això a ningú. Senzillament, hi ha això. Fins i tot en una dictadura com la Xina.

*Ulrike Knöfel
Susanne Beyer*

© Der Spiegel — EL TEMPS